

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Klevetam in klevetnikom.

»Ožji svet Pov. UJU Ljubljana se je na svoji seji, dne 26. febr. tl. pričel, da se je tov. poverjenik, rav. L. Jelenc, kot na seji širjega sosveta pooblaščen zastopnik učitelstva pri imenovanjih ravnal natančno po danih navodilih širjega sosveta, dočim nominiranega zastopnika za mariborsko oblast, tov. A. Hrena, veliki župan ni pozval na posvet. — Glede premestitev po čl. 71 odklanjamo vsako odgovornost, ker organizacija ni sodelovala in ne sodeluje pri teh premestitvah, vztraja pa slej kot prej na principu učiteljske stalnosti.«

Navzoči: Tov. A. Hren, iz Studencev pri Mariboru, P. Močnik, iz Meziške doline, Lj. Potočnik, iz Štor pri Celju, J. Lapajne, iz Cerklj pri Kranju; iz Ljubljane: tov. L. Jelenc, pov. R. Dostal, strok. tajn., Iv. Dimnik, urednik U. T., M. Fegic, gl. blagajnik.

V zadnjem času napadajo klevetniki v »Slovincu« z vso vehemenco vodstvo naše organizacije in vedoma in hotoma grmadijo laži in nizkotne klevete v politične liste, ker bi radi zbrodili našo organizacijo na račun nezadovoljstva, ki je tu in tam nastalo radi zadnjih imenovanj. Pomagati si hočejo z intrigami, da bi jim kdo sledil iz naših vrst na podlagi njihovih klevet in bi se dal tako zapeljati, ker s poštenim delom za šolstvo in učiteljski stan niso zmožni konkurirati naši organizaciji.

Za vse te klevete delamo predvsem odgovornega Ivana Štruklja, predsednika »Slovenske zveze«, ki ima najožje stike s »Slovincem« in njegove ožje trbante, dasi so nam dobro znani tudi dopisniki iz katehetskimi vrst, ki radi vržejo kako intrigantsko jabolko med učitelstvo, a oni govore vedno v noticah, kjer udarjajo po učitelstvu v obliki »ljudstva«.

Izogibali smo se dosledno medsebojnih stanovskih osebnih napadov v našem listu, ker se nam je zdelo nečastno kazati javnosti naša stanovska nasprotstva, a voditelji Slovske zveze so to našo lojalnost nesramno izrabljali in so grmadili v »Slovincu« osebne napade na posamezne naše člane in vodstvo organizacije ter se posluževali dosledno

tega nečastnega sredstva, tako da se je naša mera tudi napolnila in moramo javno o tem govoriti.

Gotovo je, da s svojim fanatizmom voditelji Slovske zveze in z dopisi v »Slovincu« ne delajo uslug članom Slovske zveze, ki trpe sedaj veliko po krivdi zaslepljenih voditeljev njihove organizacije.

Proti našemu poštenemu delu za učiteljski stan, prosih prosvete in šolstva napadajo vodstvo naše organizacije z nepoštenimi podtikani in lažmi, o katerih so sami dobro prepričani, da so laži. Vedoma in hotoma napadajo in govore »o kliki v Učiteljski tiskarni«, t. j. o pooblaščenem in pravilno na pokrajinski skupščini izvoljenem vodstvu učiteljske organizacije; namenoma napadajo le posamezne člane vodstva, da bi jim omajali ugled in zaupanje pri tovariših. Celo tako daleč gre njihova politična strast, da se dajo izrabljati za napade na učiteljski gospodarski zavod Učiteljsko tiskarno in kriče, kakor bi bila ona vseh dogodkov kriva in to z zlobnim namenom, da bi škodovali našemu stanovskemu gospodarskemu zavodu in bi na škodo našega stanu s tem okrepili politične klerikalne gospodarske zavode.

Vedoma in hotoma trosijo klevete in laži, kakor bi bila naša organizacija in njeno vodstvo res le pripraga političkih strank, oziroma samo ene, in izrabljajo vsak, tudi v občo stanovsko korist napravljeni korak pri strankah za svoja nepoštena podtikanja. Sami pa tiče do vratu v blatu lastne političke strasti in strankarstva in se podajajo osebno in stanovsko politički stranki, podvračajo in izdajajo stanovske interese v korist stranki, ki se je še vedno izkazala kot nasprotnica učiteljskega stanu in šolstva, kakor se podaja pociestna vlačuga, ki je izgubila že vso svojo čast in poštenje.

Težak je boj z nepoštenostjo in neiskrenostjo, in tak boj moramo bojevati mi. Bojevali smo ga že v težjih časih kakor so današnji, ko so imeli sedanji klevetniki iz stanovskih vrst vso moč v rokah, in izvojevali smo ga! Dobojevali ga bomo tudi sedaj, kajti blato, ki ga mečejo na nas v učitelstvu sovražnih političnih listih, pada samo na nje nazaj — kajti v naših srcih je zavest poštenja in naše roke so čiste!

Pristopite k „Jugoslovenski Matici.“

LISTEK.

IVAN LAPAJNE, Krško:

Naši parlamenti.

Povdarjamo, da leži vrednost šolskih zakonov v tem, da ima šolstvo in učitelstvo toliko inštanc, ki so parlamentarne korporacije.

»Učit. pravnik« iz l. 1902.

Naj opravičim visoko doneči izraz »parlamente«. Nimam pred očmi nikakih političnih skupščin, niti beograjske narodne skupščine, še manj kakega pokrajinskega zbora, niti kake bodoče oblastne skupščine. Povdarjati hočem le važnost stanovskih skupščin in učiteljskih zborov.

Kakor so važne razne šolske in učiteljske inštanice, šolski učiteljski uradi, osnovani na avtonomni podlagi, nič manj niso važne učiteljske skupščine kot posvetovalni organi, kot predlagatelji, da joči inicijative ukrepom nižjih in višjih oblasti.

Kakor pri drugih stanovih, tako je tudi šolskim inštancam delokrog določen. »Ako se ti godi krivica« — pisal sem že pred četrstoletnjem v navedenem spisu — »od ene strani, išči pravico pri drugi. Ako ti dela krivico šolski voditelj,

išči pomoči pri višjih inštancah; ako ti jo delajo slednje, potoži se šolskemu voditelju, da te on zagovarja pri tej ali še pri višji šolski oblasti.« Ako se pa n. pr. preporna stvar ne more poravnati s šolskim voditeljem, naj posreduje v prvi vrsti domači učiteljski zbor, domača učiteljska konferenca.

To spada že v kategorijo naših parlamentov; ta naj že redno posluje, v rednih sejah, oziroma v izrednih sejah. Ta naj ima pravilno sestavljen delokrog, programatično določene kompetence, opirajoče se na veljavne ukaze in navedbe višjih inštan. Dočim ni »zasedanje« tega prvega silno važnega parlamenta nikjer ukinjeno, je bilo v zadnjih letih zelo ustavljeno delovanje drugega višjega učiteljskega parlamenta, t. j. uradne okrajne učiteljske konference, ki se je malokje pravilno in z »animo« vršila. Čisto zaspale so pa uradne pokrajinske (deželne) učiteljske konference, kar moramo v interesu šolstva in v ugledu učitelstva obžalovati; kajti potrebno je, da ti naši parlamenti zopet delujejo, in to še v večji meri kakor so prej delovali.

Osobito so pokrajinske učiteljske konference redko zborovale. Učiteljski parlamenti naj se v naši novi državi oživijo kot posvetovalni organi šolskim inštancam, in sicer naj služijo in svetujejo krajnim šolskim svetom domače konference, okrajnim šolskim svetom okrajne učiteljske konference, višjemu šolske-

V boju, katerega je zanesla dnevna politika letos pred začetkom šolskega leta v šolstvo in učitelstvo, smo docela pozabili na veliko krivico, katero je trpko občutila cela vrsta naših najmlajših tovarišev in tovarišic in jo občuti še danes. Mislim namreč na lanske abiturijente in abiturientinje učiteljske.

Neizprosna politika je zahtevala, da so ti naši tovariši in tovarišice čakali do dva meseca doma brez službe med tem, ko so naše šole s praznimi razredi naravnost kričale po učitelstvu. Kako neprijetno je tako podaljšanje počitnic za nje same in za starše, to ve le dotičnik, kateri je vse to preizkusil na lastni koži. In poleg vsega še ta negotovost, ali sploh dobi mesto ter kje ga dobi! Ti mladi ljudje so že pri prvem koraku, ko so ga namerili v življenje, morali občutiti, da je šola dandanes kljub in proti vsemu še vedno »politicum«. In koliko boja in neprijetnosti je v zvezi s to besedo, to predobro vemo mi starejši, ker smo v tem boju osiveli.

To je bila prva krivica. Druga pa ni nič manjša.

Vsi vemo, da je takrat vladal režim »dela, reda in poštenja«. Vsaj tako se je povdarjalo dan na dan. Morda je bilo naravnost potrebno tako povdarjati te principe, da smo lažje pozabili na velik kaos, ki je bil v tistih tednih zavladal v našem šolstvu. Zakaj nepobitna resnica je, da takih zmešnjav še ni bilo nikoli v našem slovenskem šolstvu, kakor takrat, ko je bila na vrhuncu vlada »dela, reda in poštenja«. Učitelstvo na razpoloženju, ali pa na selitvi, nov učiteljski naraščaj doma, šole in razredi pa prazni...

No, in takrat, ko se je ves ta kaos nekoliko pomiril, takrat so začeli nastavljati mlade moči, ki so prebile zrelostni izpit.

In kako so jih nastavljali in nastavili?

Nesrečen slučaj je hotel, da je vlada »dela, reda in pravice« te mlade lju-

di, v katerih se je jedva začelo porajati politično prepričanje, razdelila v dva tabora. Merodajno pa ni bilo izpričevalo in sposobnost, ampak samo tisto mlado, komaj se porajajoče politično prepričanje, ki je pravzaprav še v povojih. Priznati moramo, da se je ta klasifikacija izvedla precej točno, kar daje upravičeno misliti tudi na sedanje razmere, ki vladajo na naših učiteljskih.

Iz tega vidika so se potem podeljevala učna mesta. Kdor je imel le senco obiležja sokolstva in naprednosti, ta je moral v najslabše, od železnice in prometa daleč oddaljene kraje, da se mu je nudila prilika tem intenzivneje baviti se s svetovnim nazorom. Vsi drugi pa, ki so bili po svojem mišljenju bliže režimu »reda, dela in poštenja«, ti so prišli kot mladi pionirji v takozvane napredne trdnjave v mesta, trge ali vsaj v večje kraje ob železnici. Tako se je zgodilo, da samevajo abiturijenti s prav dobrim in celo z odličnim zadostnim izpitom na hribovskih enorazrednicah, med tem, ko njihovi vrstniki služujejo na večrazrednicah v udobnih krajih, kjer imajo vse ugodnosti za nadaljno splošno in strokovno izobrazbo.

Ali naj navajamo dokaze z imeni? Mislimo, da ni potreba naštevati teh dolgih listin, ki bi bile najmanj ljube ravno prizadetim tovarišem in tovarišicam. S takim prozornim postopanjem se ni hotelo pritisniti na napredni element naših najmlajših, ampak potom njih tudi na starše. To je vsega obsojanja vreden sistem, ki nam odpira žalostno perspektivo v bodočnost našega šolstva in stanu, ako bi ostal dalj časa na krmilu režim takega reda, dela in poštenja.

Vseh tako očitnih krivic, ki so se prizadale našim najmlajšim tovarišem in tovarišicam, bode težko popraviti, ker jih je preveč. Tudi ni misliti na popravilo sedaj med šolskim letom. Pač pa je treba zbirati material, da se ob prvi priliki popravijo vsaj največje krivice.

—lj—

Naše narodne zahteve.

Minimum naših revindikacij nasproti samostojni Avstriji tvori na Koroškem ozemlje, na katerem je l. 1880. po avstrijski uradni statistiki še večina prebivalstva priznala slovenski občevalni jezik. Ta teritorij loči od popolnoma ponemčenega dela Koroške črta (glej

zemljevid »Slovenske Matice«), italijanska meja, Bajdek, Višpije, grebeni severno Zile, Kellerberg, grebeni severno Osojskega jezera, Sittich, Sv. Peter na Gori, Otmanje, Št. Janž nad Mostičem, Svinec, Mala Svinška Planina, Pustica, Lindhof, Golica (Špik). Na naši strani

mu svetu pa deželna (oziroma oblastna) učiteljska konferenca. Te skupščine so oziroma naj bodo tudi v bodoče naši parlamenti z uradnim značajem.

Imamo pa hvala Bogu še svoje parlamente privatnega značaja. Ti parlamenti se pa po svoji živahnosti zelo odlikujejo. To so naša okrajna učiteljska društva. Ta zaslužijo veliko odlikovanje. Največje odlikovanje je njih »Udruženje«, njih središče jugoslovanskih učiteljev. Ker so državni organi v naši Jugoslaviji upoštevali delovanje naših organiziranih učiteljev, zato se delovanje uradnih učiteljskih skupščin ni toliko pogrešalo. Utegne se pa zgoditi, da se bo pavziranje šolskih inštan, okrajnih in pokrajinskih (oblastnih) šolskih svetov še nadaljevalo in da se tudi za uradne (okrajne, deželne) učiteljske skupščine nihče brigal ne bo; zato naj pa bo še nadalje intenzivno vse delovanje naših privatnih parlamentov.

V spomin.

† Katici Rabič, roj. Brezavšček!

Kako lepo in prijetno je bilo naše življenje v letih 1900.—1904., ko sva obiskovali učiteljske v naši solčni Gorici. Smelo trdim, bile smo Štajerke, Kranjice in Primorke enih misli in enega duha.

Kot Primorka je bila med nami rajna Katica. Imela je lep blagodejč glas, rade smo prepevale in tudi plesale, včasih kar v razredu. Jojmene, to so nas oštevali gg. profesorji, to tembolj, ker ni bilo mogoče dognati pravih krivk; izdajice ni bilo med nami.

! Katica! Bila je pridna in marljiva, to vem prav dobro, saj sva se učili skupaj za maturo. Kot dobri otrok, nepremožnih staršev, je skrbela z vso vnemo, da pride kmalu do svojega kruha. Učiteljevala je od 1904.—1911. Njeno delo je bilo idealno in požrtvovalno. Sama vajena skromnosti, je učila iste i druge. Leta 1911. se je poročila s poštnim uradnikom g. Ivanom Rabičem. Po 13-letnem srečnem zakonu je zasnivala večni sen dne 27. januarja 1925 v Škofji Loki. Bolehala je dobrih pet let. Vsled bolezni so ji najprej odpovedale noge, tako, da skoraj 2 leti ni mogla sama hoditi. Dolgotrajno, hudo bolezen je prenašala jako vdano. Dičilo jo je tudi nebroj drugih čednosti. Mogoče bi mi ljubljena Katica zamerila, če jih tu obelodanim, zato molčim. Večni ji spomin!

Draga Katica, Tinca, Katarinka, Tinka in kakor smo Te že klicali, Ti si prestala. Blagor Tebi! Spavaj sladko, Bog Ti daj večni mir! S solznimi očmi Ti kličem: »Na svidenje nad zvezdami!« — Zalujočemu soprogu in sinčku, edincu, ljubckemu Marijanku: »Srčno sožalje!«